

N:o 182.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 23 maj 1909.
— — — — Andra Kammaren den 23 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående ändrade grunder för val af sjömanshusdirektion m. m.

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 1) utlåtande n:o 9.)
(Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 5) utlåtande n:o 3.)

Till Konungen

Uti en inom Riksdagen väckt motion har framhållits önskvärheten af att dels sjömanshusdirektionerna måtte utses i sådan ordning, att äfven sjöfolket får ett skäligt inflytande på deras sammansättning; dels ock befogenheten och skyldigheten för sjömanshusombudsmän, konsuler och i sista hand kommerskollegium att öfvervaka och vid behof rättsligt inskrida mot förmans missbruk af befälsrätt måtte väsentligt ökas till verksamt skydd för underordnade mot öfvergrepp.

I likhet med motionären anser Riksdagen att det med hänsyn till den diciplinära bestraffningsrätt och befogenhet i öfrigt, som tillkommer befälhafvare gentemot besättning, är samhällets plikt att tillse, det garantier mot missbruk i detta hänseende i görligaste mån åvägabringas, och att, då öfvergrepp mot underordnade skett, utvägar för ett verksamt beifrande däraf ej saknas. Härvid bör särskildt beaktas, att sjöfolket otvifvelaktigt torde hafva det väsentligt svårare att tillvarataga sina intressen härutinnan än andra yrkesklasser.

Enligt gällande sjölag och allmän lag äger sjöman, som varit utsatt för öfvergrepp från öfverordnads sida, att, i händelse han önskar anhäniggöra åtal mot den skyldige, påkalla allmän åklagares ingripande. De
Bih. till Riksd. Prot. 1909. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 46 Häft. (N:o 182.) 1

svårigheter, som härvid kunna yppas för målsäganden, böra gifvetvis, såvidt ske kan, undanröjas. Därjämte synes det Riksdagen böra tagas under öfvervägande, huruvida, i den händelse öfvergreppet är af den svåra art, att det lyder under allmänt åtal, särskilda åtgärder böra, utöfver hvad nu är fallet, från det allmännas sida vidtagas, för att oberoende af angifvelse utaf vederbörande målsägande brottet måtte varda beifradt.

För öfrigt synes det Riksdagen önskvärdt, att sjömän må äga att, när helst de finna anledning därtill för erhållande af upplysningar och råd vid förmenta rättskränkningar, hänvända sig till vissa tjänstemän eller viss myndighet, som i instruktion särskildt förbundits att i sådant afseende gå dem tillhanda.

Vid öfvervägande af behovet och lämpligheten af åtgärders vidtagande i de af motionären angifna afseenden torde böra tagas hänsyn till ej mindre de sjömanshusen tillkommande funktioner och deras nuvarande organisation m. m. än äfven de åligganden, som enligt gällande administrativa bestämmelser tillhöra sjömanshusombudsmän, konsulter och kommerskollegium samt äga betydelse för frågan om beifrandet af öfvergrepp mot underordnad manskap.

Hvad först beträffar sjömanshusen, synes det Riksdagen af behovet påkalladt, att en ändring i nu gällande bestämmelser rörande sjömanshusdirektionernas sammansättning snarast möjligt kommer till stånd. Att såsom för närvarande är händelsen låta allt sjöfolk af manskapsgrad utestängas från hvarje inflytande å sjömanshusens ledning och förvaltning kan ej vara annat än till skada för de intressen, som sjömanshusen äro afsedda att tjäna. Gifvet är emellertid, att grupperingen af valmännen kommer att i viss mån blifva beroende af antalet direktionsledamöter. En ändring, beträffande direktionernas sammansättning, torde ock böra föranleda motsvarande ändring i fråga om sättet för utseende af revisorer för granskning af sjömanshusens räkenskaper och förvaltning. Likaledes synes den nuvarande begränsningen af valbarhet inom respektive grupper lämpligen böra bortfalla, enär det understundom torde kunna möta svårighet att inom de särskilda grupperna finna lämplig representant. Genom att sålunda inrymma åt alla dem, hvilkas intressen beröras af sjömanshusen, ett skäligen inflytande vid tillsättande af styrelse och revisorer för desamma, torde bästa möjliga garanti vinnas för att de missförhållanden, som i fråga om understödsutdelningen från sjömanshusen nu kunna förefinnas, varda undanröjda. Jämväl ur öfriga i motionen åsyftade synpunkter skulle den ifrågasatta ändringen gifvetvis vara af betydelse.

Emellertid är det framför allt af vikt, att ombudsmannen vid sjömanshus, hvilken såväl i sin egenskap af mönstringsförrättare som ock eljest nästan uteslutande har den omedelbara beröringen med sjöfolket, beredes en så själfständig ställning som möjligt. Att, såsom af utsedde kommitterade uti år 1907 afgifvet betänkande föreslagits, låta tillsättandet och entledigandet af denne befattningshafvare öfverflyttas å kommerskollegium, som jämväl skulle hafva att pröfva aflöningsförmånerna, synes fördenskull Riksdagen vara synnerligen välbetänkt. Vid öfvervägande, i hvad mån de administrativa bestämmelser, som hafva afseende å ombudsmannen, tarfva ändring eller komplettering, för att de i motionen afsedda syftemål skola bättre än hvad nu är fallet tillgodoses, har det synts Riksdagen, som om i ett hänseende förefinnes anledning till någon framställning härutinnan. Riksdagen håller nämligen före, att det skulle vara lämpligt, att bland de ombudsmannen tillhörande åligganden inrycktes jämväl skyldighet för honom att gå sjömän tillhanda med anvisning om sättet för talans anställande i anledning af från öfverordnads sida begångna öfvergrepp. Anslag härom torde lämpligen böra anbringas i sjömanshusens lokaler. Utan tvifvel skulle det vara till gagn för sjömännen att i hvarje stapelstad inom landet hafva att tillgå en tjänsteman, till hvilken de sålunda ägde att vid afmönstring eller eljest hänvända sig för erhållande af afgiftsfria upplysningar i berörda hänseende. Om ock i flertalet fall ombudsmannens åtgörande komme att inskränkas till en anvisning att hos stadsfiskalen i staden påkalla åtals anställande och därvid lämna uppgift å tillgänglig vittnesbevisning, skulle dock en sådan skyldighet för ombudsmannen att gå sjömännen till handa blifva af ej ringa betydelse.

Vidkommande härefter de i kungl. förordningen angående konsulatväsendet den 24 september 1906 och instruktionen för konsulernas ämbetsutöfning den 27 april 1908 i sjömännens intresse meddelade bestämmelser för konsulerna, synas dessa, i den mån de opartiskt och sorgfälligt tillämpas, vara tillfylles. Endast i det fall att befälhafvare å ort utom riket gjort sig skyldig till öfvergrepp mot någon af besättningen, som frånträder sin tjänst å utländsk ort, yppa sig för den förfördelade vissa svårigheter att få brottet beifradt, äfven om denne genom konsul föranstaltat om undersökning angående detsamma. Denne torde nämligen då ofta nog ej vara i tillfälle att inhämta uppgift om när befälhafvaren är att förvänta till viss stad i hemlandet, hvarför han svårigen kan hänvända sig till viss åklagare med begäran om åtals anställande.

För sådana fall synes särskild utväg böra beredas; och anser Riksdagen kommerskollegium därvid lämpligen kunna förmedla angifvelsehandlingarnas öfversändande till vederbörlig åklagare.

I nu gällande instruktion för kommerskollegium förekomma visserligen inga direkta bestämmelser, som hafva afseende å mot underordnad manskap föröfvadt öfvergrepp. Praxis har emellertid utvecklat sig därhän, att kollegium i vissa fall plägar förmedla åtals anställande mot vederbörande öfverordnad, i det att enligt hvad Riksdagen inhämtat, bland annat i det fall, då på grund af innehållet uti till kommerskollegium inkommen sjöförklaring åtal mot vederbörande befälhafvare i något hänseende anses böra ske, kollegium läser öfversända handlingarna till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest befälhafvaren är bosatt, för att tillställas vederbörande åklagare. Denna praxis synes Riksdagen gå i rätt riktning. Öfverhufvud taget torde det böra stå öppet för en hvar sjöman, som vill däraf begagna sig, att genom kommerskollegium få sina angifvelsehandlingar uti ifrågavarande fall öfversända till vederbörande åklagare. Emellertid läser enligt hvad till Riksdagens kännedom kommit, den kommitté, som för närvarande är sysselsatt med upprättande af förslag till kommerskollegii omorganisation, hafva sin uppmärksamhet fästad på lämpligheten af att åt kommerskollegium i ofvan angifna hänseende inrymmas en förmedlande uppgift.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen i anledning af förevarande motion — under uttalande af sin anslutning till det i kommerskollegii utlåtande öfver sjömanspensioneringskommitténs betänkande innefattade förslag, att den egentliga sjömansklassen borde tillerkännas inflytande å val af ledamöter i sjömanshusdirektionerna — anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida i bestämmelserna angående de sjömanshusombudsmännen tillhörande åligganden bör inrymmas jämväl skyldighet för nämnda befattningshafvare att gå sjöman till handa med anvisning om sättet för anställande af talan i anledning af från öfverordnads sida begångna öfvergrepp.

Stockholm den 23 maj 1909.

Med undersåtlig vörndnad.